דרבי סבר טובת הנאה ממון ורבי יוסי בר רבי יהודה סבר טובת הנאה אינה ממון לא דכולי עלמא טובת הנאה [א]אינה ממון אלא הכא [ב]במתנות שלא הורמו קא מיפלגי ואי טובת הנאה אינה ממון מה לי הורמו מה לי לא הורמו אלא היינו טעמא דרבי קנסוה רבנן לגנב כי היכי דלא ליגנוב ורבי יוסי בר ר' יהודה סבר קנסוה רבנן לבעל הבית כי היכי דלא לישהי לטיבליה רבא אמר שאני תרומה דהיינו טעמא דיטלו על כרחו משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים וכיון דקא אתי למיסרא עלייהו שויא עפרא בעלמא: **מתני'** [ג]קונם שאיני עושה על פי אבא ועל פי אביך ועל פי אחי ועל פי אחיך אינו יכול להפר [ד]שאיני עושה על פיך אינו צריך להפר רבי עקיבא אומר יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו [ה]ר' יוחנן בן נורי אומר [ו]יפר שמא יגרשנה ותהי אסורה עליו: **גמ'** אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן נורי למימרא דקסבר שמואל אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ורמינהי [ז]המקדיש מעשה ידי אשתו

הרי

רש"י

ורבי יוסי סבר אינו ממון. ואינו משלם לו אלא דמי חולין שבו: **במתנות שלא הורמו קמיפלגי.** דרבי סבר כמי שלא הורמו דמיין ולהכי משלם לו דמי כולו ורבי יוסי סבר כמי שהורמו דמיין ואינו משלם אלא דמי חולין: **ואי טובת הנאה אינה ממון.** אפילו הוויין כמי שלא הורמו אינו משלם לו דמי טבלו דהא לא מפסיד ליה ולא מידי: **אלא.** לעולם אימא לך דאינו ממון והיינו טעמא דרבי אע"ג דטובת הנאה אינה ממון אפי' הכי משלם לו דמי כולו משום דקנסו רבנן לגנב כי היכי דלא לגנוב: **ור' יוסי סבר.** אינו משלם אלא דמי חולין דחדא ועוד קאמר חדא דטובת הנאה אינה ממון ועוד לדבריך דאמרת טעמא משום קנס אדרבה לקנסיה לבעל הבית זה: **כי היכי דלא לשהי לטיבליה.** ולעולם אכתי רישא וסיפא דמתני' דקשיא אהדדי לא מיתרץ: **רבא אמר.** לעולם לא קשיא מתניתין וסיפא כדקתני דטובת הנאה ממון ורישא היינו טעמא דיטלו בעל כרמו: **שאני תרומה משום דלא חזיא אלא לכהנים.** וכיון דאתי למיסרה עלייהו שויא להוה תרומה כעפרא בעלמא והואיל וכעפרא הויא לא מיתחלי בטובת הנאה ולהכי שקלי לה בעל כרמו: **מתני' קונם שאיני עושה על פי אבא כו' אין יכול להפר.** דלא הוי לא נדרי עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה: **שאיני עושה לפיך אין צריך להפר.** דלא אסרה כלום דלאו כל כמינה לאפקועי לבעל מה דזכי ליה רחמנא: **ר' עקיבא אומר יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו.** כדאמרי' במס' כתובות בפ' אע"פ (דף סד:) ומה היא עושה לו משקל חמש סלעים שתי ביהודה שהן עשר בגליל כו' והמותר שלה ואותה העדפה שמעדפת הואיל ושלה היא אוסרת עליו אם לא יפר: **ר' יוחנן בן נורי אומר.** להכי יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור לו דאותה מלאכה שעושה אחר הגירושין כשתבא ברשותו אסור באותה מלאכה ובכל מעשה ידיה מגירושין ואילך וקסבר אדם אוסר דבר שלא בא לעולם כגון מעשה ידיה שעתידה לעשות דלכשתבא לעולם אחר גירושין אע"פ שלא בא לרשותו בעת שבא לעולם דהא מגורשת היא לכשבאה ברשותו שתנשא לו שיהא אסור. ורבי עקיבא סבר בהא מודינא לך דאדם אוסר דשלב"ל היכא דהוי ברשותו לאלתר כשבא לעולם כגון העדפה אבל אין אדם אוסר דשלב"ל אע"פ שבא לעולם (א) אינן ברשותו אלא לאחר זמן לכשיבא לרשותו חל עליהן איסור כדפירשתי:

גמ'

ר"ן

דסבירא ליה דטובת הנאה ממון: (ה)**אינו משלם אלא דמי חולין שבו.** אבל לא דמי תרומות ומעשרות ואפילו לפי טובת הנאה שיש לו בהן דסבירא ליה דטובת הנאה אינה ממון: **במתנות שלא הורמו קמיפלגי.** דרבי סבר (ו)כיון שלא הורמו תרומות ומעשרות הוו להו כחולין שבו דלאו כמי שהורמו דמיין ורבי יוסי סבר כמי שהורמו דמיין ואין לו בהם כלום ומשום הכי אינו משלם אלא דמי חולין שבו: **מה לי הורמו מה לי לא הורמו.** דכיון דטובת הנאה אינה ממון כי לא הורמו מאי הוי דהא פתיכי ביה תרומה ומעשר שאין לו בהן כלום: **אלא היינו טעמא דרבי.** השתא לא מיבעיא לן אי אית להו לתרוייהו טובת הנאה ממון או אינה ממון. ואי אית להו טובת הנאה אינה ממון לרבי יוסי ברבי יהודה ניחא ורבי היינו טעמיה דקנסוהו רבנן לגנב לשלם טובת הנאה של תרומות ומעשרות לבעל הבית ואי סבירא להו טובת הנאה ממון לרבי ניחא ורבי יוסי ברבי יהודה היינו טעמיה דאינו משלם אלא דמי חולין שבו משום דקנסוהו רבנן שלא ישלם לו טובת הנאה שבתרומה ומעשרות: **רבא אמר שאני תרומה.** כלומר כולה מתני' אית לה דטובת הנאה ממון וסיפא ניחא דכהנים אלו יטלו אחרים ורישא היינו טעמא דיטלו בעל כרמו משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים שאי אפשר ליתנה לישראל הלכך כיון (ז)דמיסרה עלייהו שויא עפרא (דאתו) בעלמא דאפקריה להיא טובת הנאה שיש לו בה: ומיהא שמעינן שהאוסר הנאת פירות על עצמו יכולים אחרים ליטול אותן בעל כרמו ואינו יכול לעכב אע"פ שיכול לישאל על נדרו כיון דהשתא מיהא הא לא איתשיל מיהו היכא דאיתשיל חייבין לשלם דכיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו כיון דאיתשיל הוויין להו הנך פירי כאילו לא אתסרו עליה מעולם. וא"ת אם כן היאך יטלו כהנים על כרחו למה לא נחוש דלמא מיתשיל ומתהני מדידיה לאו קושיא היא דהתנן(ח) המקדש האשה על תנאי שאין עליה או עליו נדרים ונמצאו עליה או עליו נדרים אינה מקודשת ומדקתני אינה מקודשת משמע שאינה מקודשת כלל ויכולה להנשא לאחר אע"ג דתניא התם(ט) הלכה אצל חכם והתירה וכן הוא שהלך אצל חכם והתירו מקודשת אלמא אע"ג דמצי מיתשיל וחיילי קדושי למפרע כל אימת דלא מיתשיל לא חיישינן דלמא מיתשיל הכא נמי דלאם איתשיל עבדו כהנים איסורא למפרע כל אימת דלא איתשיל לא חיישינן להכי. הרשב"א ז"ל: ואני מסתפק בזה לפי שמשמע שאסרו על עצמו הפקירו וכל שזוכה בו אחר קנה כזוכה מן ההפקר ואע"פ שאיסור שנו הלך ע"י שאלה קנין ממונו של זה אינו בטל שאיני מודה שאלה בהפקר ומשום הכי יטלו על כרמו דאי לא ודאי כיון דנדרים לאיתשולי עלייהו קיימין דמשום הכי מיקרו דבר שיש לו מתירין בפרק הנודר מן הירק (לעיל דף נט.) חיישינן דלמא מיתשיל וכי תנן אינה מקודשת לא שתהא מותרת לינשא אלא דינא קתני ואפי' תימא נמי דמילתא פסיקתא קתני היינו טעמא משום דבדידה ליכא למיחש דלא מקלקלה נפשה ובדידיה לא אשכחינן בגמרא אינה מקודשת אבל(י) הוא שהלך אצל חכם והתירו מקודשת לומר שהיא מקודשת גמורה אבל לא הלך איכא למימר דחיישינן כנ"ל: **מתני' קונם שאני עושה ע"פ אבא.** מה שאני עושה יהא לפי אבא בקונם: **אינו יכול להפר.** דאין אלו נדרי עינוי נפש ולא דברים שבינו לבינה: **שאני עושה על פיך אינו צריך להפר.**

משום

תוספות

לא רב"ע אינה ממון והבא במתנות שלא הורמו קמיפלגי. ומפרש בירושלמי בטבלין שנפלו לו מבית אבי אמו כהן מיירי ורבי סבר כמו שהורמו דמיא ורבי יוסי ברבי יהודה סבר לאו כמו שהורמו דמיא: **ואי טובת הנאה אינה ממון מה לי הורמו ומה לי לא הורמו.** [ובקידושין (דף נח:) משני דמיירי בישראל] שנפלו לו [טבלים] מבית אבי אמו כהן ול"ע אמאי לא משני הכא כי התם וצריך לומר שהיה סופס אותו מירוץ לדוחק: **אלא היינו טעמא דרבי** דקסבר קנסו רבנן לגנב. [כ]דמש"ה מיפטר דטובת הנאה אינה ממון ורבי יוסי ברבי יהודה סבר קנסו רבנן לבעל הבית ואי קשיא לימא דלאו ממון ומיפטר גנב מש"ה לא קנים לגנב ויש לומר דהוי כמו מירוץ אחר [א"נ] דלכ"ע טובת הנאה (הוי) ממון ואפ"ה מיפטר דקנסו לבעל הבית והא דקאמר רבי סבר דקנסו רבנן לגנב דקנסא ליה לכ"ע טובת הנאה אינה ממון וכך היה הסוגיא סוף פרק שני דקידושין איבעית אימא כו' ואיבעית אימא ממון וטעמא דרבי יוסי דקנסו לבעה"ב: **רבא אמר.** מתניתין אית ליה טובת הנאה ממון והיינו טעמא דמתניתין דיטלו בעל כרמו כיון דמיתסר עלייהו הוי עפרא בעלמא. כיון שאסר כל כהנים ולוים אם כן אסור הוא ליתן תרומותיו לשום כהן ואין לו בהם שום טובת הנאה שאינו יכול ליתנם לשום אדם ולעכבם לעצמו לא מצי ולכך אינו שלו ומותרין ליטלו בעל כרמו דהוי כמי שאינו שלו אבל בסיפא דמותר ליהנות למקצת כהנים הוי לו טובת הנאה בה ואסורין לגא וליטלה אותם כהנים שאסר: **קונם שאני עושה לאבא ולאביך לא יפר.** שאין זה נדר שבינו לבינה שאין לו לחוש אם יאסרו (חכמים) במעשה ידיה: **על פיך אינו צריך להפר.** דלאשתעבדא ליה: **יפר שמא תעדיף.** ממה שפסקו חכמים דהיינו משקל חמש סלעים: **רבי יוחנן בן נורי אומר** אף בשביל עיקר מעשה ידיה צריך להפר שמא יגרשנה: **למימרא דסבר שמואל אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם.** שעדיין לא גירשה ועדיין לא באו לעולם מעשה ידיה שהיא מקדשת עתה:

מסורת הש"ס

א) [קדושין נח: ב"ק קכג: מכות כ. חולין קל: בכורות יח.], ב) יבמות לג. כתובות נט. סו. ע. קדושין סג., ג) [לעיל עט:], ד) כתובות נח:, ה) [שייך לעמ' הקודם], ו) [וע"י היטב קדושין נח: ותוספות ב"ק קכג: ד"ה וקסבר], ז) נ"ל דאתי למיסרה, ח) [כתובות עב: ע"ש], ט) [שם עד: ע"ש], י) כת"י: אלא אבל, כ) נ"ל דאליה.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר' יוחנן וכו' ואינן ברשותו אלא לאחר זמן דלכשיבואו לרשותו יחול עליהן:

◆

פירוש הרא"ש

דרבי סבר טובתהנאה ממון. הלכך צריך לשלם לו כל דמי הטבל: ור' יוסי בר' יהודה סבר לאו הוי ממון. הלכך אינו חייב לשלם לו אלא דמי החולין: **ואי** אמרת טובת הנאה אינה ממון מה לי הורמו ומה לי לא הורמו. ומיהו בפ"ק [נ"ל בפרק שני דף נח:] דקידושין מוקי פלוגתייהו בכהני ובישראל שנפלו לו טבלים מבית אבי אמו כהן למאן דאמר כמי שהורמו דמיין זכה בהן ואין צריך ליתנם לכהן ולמאן דאמר לאו כמי שהורמו דמיין לא זכה בהן וצריך לקיים מצות נתינה וסוגיא דהכא תמוה מאוד דעל כרחין המתרץ דמוקי פלוגתייהו במתנות שלא הורמו אי אפשר לפרשו אלא כדמפרש לה בקידושין וא"כ מאי מקשי ליה תו מה לי הורמו ומה לי לא הורמו וכדקתני בתוספתא דקידושין ומתג רבינו שהמקשה לא הבין דברי המתרץ ולא חש לפרש (אלו) [נ"ל אליו] דבריו ואמר לו תירוץ אחר: ורבי יוסי בר' יהודה סבר קנסו רבנן לבעל הבית. תימה מה אנו צריכין לקנס זה כיון דטובת הנאה אינה ממון מן הדין מיפטר גנב ונראה דשיטה [אחרינא] הוא איבעית אימא דכולי עלמא טובת הנאה ממון וטעמא דרבי יוסי בר' יהודה דפטר לגנב משום דקנסינן לבעל הבית והכי איתא בקידושין בהדיא ולשנא דנדרים משובש הוא: **רבא אמר שאני תרומה** כו'. פירוש לעולם טובת הנאה ממון והאי דקתני מתני' דיטלו בעל כרמו ולא חיישינן לטובת הנאה משום דכיון שאסר את כל הכהנים בהנאה אי אפשר ליטלו לשום כהן ואין לו בהם טובת הנאה ואי אפשר לעכבו לעצמו הלכך הוי כאילו אינם שלו אבל סיפא כיון שיכול ליתנו לכהנים אחרים יש לו בהן טובת הנאה: מתני' קונם שאני עושה על פי אבא כו' אינו יכול להפר. דלא הוו דברים שבינו לבינה אם אסר המעשה ידיה על אחרים: על פיך אינו צריך להפר. משום דמשעבדא ליה ואלמוה רבנן לשעבודא דבעל: שמא תעדיף יותר מן הראוי לו. בכתובות מפרש לה כמה היא עושה לו והמותר יכולה להקדיש ומפרש לה התם כשעדפה שלא על ידי הדחק וסבר רבי עקיבא דדידה הוי וחל עליו הקדש והוי דברים שבינו לבינה דאי אפשר להיות שלא יתערב בשלו: ר' יוחנן בן נורי סבר עיקר מעשה ידיה צריך הפרה שמא יגרשנה ואז יחול הנדר ולא יוכל להחזירה: גמ' אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. דהרי עדיין לא גרשה וגם לא נעשה מעשה בידים:

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה ו:

ל ב מיי' פי"ב מהל' נדרים הלכ' יא סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעיף ע:

לא ג מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף עא וטוש"ע אה"ע סימן פא סעיף ב:

◆

מוסף רש"י

במתנות שלא הורמו קא מיפלגי. וכגון שנפל לו טבל זה מבית אבי אמו כהן, רבי סבר כמי שהורמו דמיין וזכה אבי אמו בתרומה ומעשרות שבו, שאף מעשר ראשון לכהנים, מדקנסינהו עזרא ללוים (קדושין נח:). **שאיני עושה על פיך.** אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפיך בקונם (יבמות צג.) יהי עליך כהקדש מליהנות לו (כתובות נט.) מעשי ידי יהיו לפיך כהקדש (קדושין סג.). **אינו צריך להפר.** נדר זה, שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו (כתובות שם). אין בעלה צריך להפר שאין נדרה חל שהרי משועבדת לו (קדושין סג.) דכיון דקא משעבדא ליה למעשה ידיה לא מצי? נדרה (יבמות צג.) ואפילו לשמא תעדיף נמי לא חיישינן, דלא מעדפא נמי לבעל הוא (כתובות סו.). **שמא תעדיף עליו.** על מעשה ידיה, יותר מן הראוי לו, ויותר ממה שהיא חייבת לעשות לו, וככתובות (סד:) מפרש מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שתי ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל, ולמי אתיא העדפה קדשה אע"ג דלא באה לעולם בשעת הנדר (קדושין סג.) ואפי' לא משעבדא ליה והעדפה חייל נדר ואע"ג דעדיין לא נעשית המלאכה (יבמות צג.) והמותר זה אינו שלו ויכולה להקדישו (כתובות נט. ובעי"ז שם סו.). **ר' יוחנן בן נורי אומר יפר.** אף עיקר מעשה ידיה צריך הפרה (שם נט.). **שמא יגרשנה.** ויחול הנדר חל, שמגורשת אינה משועבדת לו למעשה ידיה, **ותהא אסורה עליו.** לחזור לו, לפי שנאסר מעשה ידיה עליו ואי אפשר לו ליזהר שלא תטחון ולא תאפה וכל שאר מלאכות השנויות במשנתנו שהאשה עושה לבעלה (שם ובעי"ז לעיל עט:). **המקדיש מעשה ידי אשתו.** במתני' (כתובות סד:) מפרש מה היא עושה לו משקל חמש סלעים כו' (שם נח:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com